

ปัญญาธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ฟังธรรม ธรรมที่จำแนกให้เห็นความเป็นจริงใจ เราเห็นตามความเป็นจริงในสายตาของเรา ใจใหม่ ในสายตาของเรา เราเห็นตามความเป็นจริงแล้วแต่มุมมองของคน มุมมองของสัตว์โลก สัตว์โลกมีมุมมองต่างๆ กัน เพราะเกิดจากกรรม กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างกัน เกิดนี้มีบุญพาเกิด บุญพาเกิด เกิดมาบุญ แต่ก็มีความคิดมากับบาปด้วย คนเราเคยทำความดีและความชั่วมาทุกๆ คน มุมมองของคนจึงเกิดต่างกัน

กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างกัน เราเกิดมามีบุญกุศล กรรมดีพาให้เกิด กรรมดีเกิดมาเป็น มนุษย์พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนานี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ค้นคว้าก่อน เป็นผู้ขุดค้นขึ้นมาได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องสร้างบารมีธรรมมามหาศาล ปรรณนา เป็นพระพุทธเจ้า

ปรรณนาแล้ว พอเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ทั้งๆ ที่บารมีเหลือล้นขนาดนั้นยังต้อง ออกไปปฏิบัติ ออกมานะ เห็นตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย คนมีความสุขอยู่ในโลก ในเมื่อมีความสุขอยู่ในโลกอยู่แล้ว ทุกอย่างปรนเปรอพร้อมหมดเลย แต่ด้วยความไม่ประมาท ด้วยการสะสมบารมีมา บารมีของบุคคลเกิดจากการสะสมมาอยู่ในหัวใจ บุญกุศลอันนี้ทำให้คนนั้นไม่ประมาท ไม่ประมาทในสิ่งที่ว่า เห็นว่าเป็นความสุขอยู่ในโลกปัจจุบันนี้

ปัจจุบันนี้มีความสุข กามคุณ ๕ นี้ปรนเปรอเต็มที่แล้ว เพราะพระเจ้าสุทโธทนะไม่ยอมให้ เจ้าชายสิทธัตถะออกบวช อยากให้เป็นจักรพรรดิ พ่อแม่ต้องเป็นอย่างนั้นหมด ปรนเปรอด้วยกามคุณ ๕ นะ มีปราสาท ๑ หลัง อยู่สุขสบายมาก แต่ด้วยความไม่ประมาท ด้วยบารมีธรรมที่สะสมมา เห็นแต่ยมทูตมาแสดงให้เห็น เกิด แก่ เจ็บ ตาย เพลินขนาดไม่รู้ว่าไม่มีการเกิด ไม่มีการแก่ เห็นว่าเราอุบัติขึ้นมาหลายๆ อย่างนั้นนะ

แต่พอไปเห็นนมทูตแสดงตนให้เห็น เห็นไหม เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยความย้อนกลับมาว่า ถ้ามีการเกิด มีการแก่ มีเจ็บ มีตาย มันก็ต้องมีฝ่ายตรงข้ามสิ มีฝ่ายตรงข้ามว่า ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ แล้วก็ไม่ตาย ของสิ่งใดมีอยู่ ต้องมีสิ่งที่ตรงข้าม ด้วยความคิด ด้วยความปรารถนา เพราะบุญบารมี สะสมมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้ออกแสวงหาใจ ออกแสวงหาธรรมสิ

ออกแสวงหาธรรม ธรรมที่ว่ามีความสุขในใจนั้นนะ ออกแสวงหา ออกแสวงหาก่อน เพราะเกิดมาจากกิเลส เกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะนั่นบุญกุศลมหาศาล เพราะสร้างมา แต่ยังมีกิเลส อยู่ มีความคับข้องใจอยู่ อย่างเช่นวันจะออกบวช ออกไปหาโมกขธรรม ลูกเกิดมา ราชูลูกเกิด แล้วนะ ดึงไว้ขนาดไหน

ความเหนียวรั้งอันนั้นนะ ความเหนียวรั้งอย่างนั้นเป็นทุกข์หรือไม่เป็นทุกข์? ละล้าละลังๆ อยู่อย่างนั้นไม่ใช่ทุกข์หรือ เห็นไหม เกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ แต่ก็ยังมีความทุกข์อยู่ในหัวใจ มีความมีทุกข์ แต่ไม่มีความประมาท ไม่มีมีความประมาท ถึงแสวงหาทางออก ออกแล้วยังต้อง ขวนขวายนะ ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ที่ปฏิญาณตนอยู่แล้วว่าเป็นศาสดาเอกของโลก สมัย นั้นนะ

เสร็จแล้วย้อนกลับมามันก็ยังไม่ถึงที่สิ้นสุด การแสวงหาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงว่าย้อนกลับมาปฏิบัติเอง ตั้งแต่อานาปานสติ ตั้งแต่คิณนั้นว่า กำหนดอานาปานสติ ถ้าเราไม่สำเร็จ จะไม่ยอมลุกจากที่เลย จะตายไปนะ เลือดจะเหือดแห้งไป กระดูกจะล้มเป็นผุยผงไปก็จะไม่ยอมลุกเด็ดขาด

คิณนั้นถึงสำเร็จมา คิณนั้นตั้งแต่ปฐมยาม บุปเพณิวาसानุสติญาณ มัชฌิมยามก็เป็น จตุปปาตญาณ อาสวัภขญาณ นั้นนะ คิณคว้านะ ด้วยความทุ่มไปทั้งชีวิต เอาชีวิตเข้าแลกมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาชีวิตเข้าแลกธรรมอันนี้มา ธรรมที่ว่า ธรรมค้ำจุนโลกอยู่นี้ เอาธรรมอันนี้มา เอาชีวิตเข้าแลกเลย ตายก็ให้ตายไปถ้าไม่ได้ธรรม

ถ้าไม่ได้ธรรม เอาชีวิตเข้าแลก อุตส่าห์ขวนขวายขนาดนั้น ถึงว่ามันประเสริฐ ประเสริฐมาก สูงสุด ประเสริฐสุด จนดับทุกข์จากหัวใจได้หมด ดับทุกข์จากหัวใจถึงเป็นธรรมจริงๆ ตามที่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยอันนั้น เสวยวิมุตติสุข ถึงต้องย้อนกลับมาว่ากรรมจำแนก สัตว์ให้เกิดต่างกัน ตัวนี้เป็นพุทธ โอวาทของพระพุทธเจ้า กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิด ต่างๆ กัน

กรรมจากหัวใจสัตว์ที่เกิดมาอยู่ที่นี่ มีกรรมของบุคคลมาอยู่หนหลังติดตัวมาด้วย กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน ถึงมุมมองต่างๆ กัน เห็นไหม เกิดมานี่เกิดมาแล้วเป็นผู้ที่ปัญญา เป็นผู้ที่มีเขาวน เป็นผู้ที่มีการศึกษา ศึกษาวิชาทางโลกมานะ ศึกษาวิชาทางโลกมาหนึ่ง ศึกษานั้นศึกษาทุกคน แต่คนที่ศึกษาวิชาชีพทางโลกมาก็ยังมีต่างๆ กันว่าฉลาดแหลมคมขนาดไหน นี่คือนิปัญญา

ปัญญาที่ว่าแหลมคมก็การศึกษาต้องมีเขาวนมีปัญญา มีเขาวนมีปัญญาต่างกันเพราะอะไร เพราะคนเกิดมาสร้างกรรมมาต่างกัน การเกิดการตายสร้างมาต่างกัน ต่างๆ กัน พอต่างกันอย่างนี้ เขาวนปัญญาอันนี้ก็เกิดต่างกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็สะสมบารมีมาเพื่อจะตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงว่าไม่มีความประมาท เห็นไหม ขนาดกามคุณอยู่บำเรออย่างนั้น ยังคิดเปรียบเทียบว่า มีเกิด มีแก่ มีเจ็บ มีตาย ก็ต้องมีฝ่ายตรงข้าม

แต่ในเมื่อเราเกิดเป็นปุถุชน เราเกิดเป็นปุถุชนมาอย่างนั้น เราคิดแต่ว่าเรามีปัญญา มีปัญญานะ มีปัญญานี้ดีมากเกินไป ปัญญาดีมาตรงที่เอาตัวรอดได้อยู่ในโลกมนุษย์นี่ไง เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วไม่เป็นเหยื่อของสังคมเขา มีความคิด มีเขาวน มีทันคน มีความทันคน มีการแก้ไขสถานการณ์นี่คือปัญญา มีปัญญาแล้วมีนักวิทยาศาสตร์ คิดค้นคว้าต่างๆ นั่นก็เป็นปัญญา

ปัญญาของทางโลกเขาเป็นปัญญา เป็นวิชาชีพที่หามา เป็นวิชาชีพหาสมบัติมาเป็นของตน สมบัติในโลกนี้เป็นของกลาง เราไม่เกิดมาก็มีอยู่ แร่ธาตุต่างๆ ในโลกนี้ก็ยังมีอยู่ เราเกิดมาแล้วเรามีปัญญา เราถึงจุดค้นคว้าแร่ธาตุนั้นมาเป็นประโยชน์กับเรา นี่มีปัญญาแล้วใช้ประโยชน์ได้หมดเลย ใช้ประโยชน์ในโลกนี้ไง มีปัญญานะ แล้วยังมีปัญญากลับมาในวงการต่างๆ ในวงของมนุษย์เรานี้ นี่เขาวนปัญญาต่างกันไป ทั้งๆ ที่ศึกษามาเหมือนกัน

คูสีในสถาบันต่างๆ ผู้ที่ประสบความสำเร็จในทางโลกจะมีสักกี่คน ทั้งๆ ที่เรียนมาเหมือนกัน เห็นไหม กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างกัน ปัญญาของโลก ปัญญาของโลกเขา ปัญญาทางโลกไง เอาตัวรอดได้ แล้วยังสร้างสมให้เรามีผละกำลัง มีฐานทั้งหมด ฐานทางอำนาจ เพราะปัญญาทั้งนั้นเลย แต่ปัญญาดังนี้ ปัญญาที่จะส่งเสริมให้กิเลสอ้วนพีไป กิเลสอ้วนพีมากเกินไป เพราะปัญญานี้คิดเท่าไร มันก็กิเลสพาคิดนี้

อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา นี้อยู่ในหัวใจพร้อมกับการเกิดของจิตเป็นมนุษย์นี้ ความคิดที่ออกมาเป็นโลกมันเป็นความคิดอยู่ในวงของพญามารไป มารคุมอยู่ คุมหัวใจเราอยู่ เราคิดออกไป

เป็นวิชาชีพ เป็นวิชาการต่างๆ มันมีกิเลสเราพาคิดไปด้วย เจ้าวัฏจักรคือกิเลส กิเลสคือพญามารอยู่ในความคิดเรานะ อยู่ในความคิด อยู่ในเขาวนัปัญญาที่ว่าเป็นปัญญาที่เราว่าเราฉลาด

เราฉลาดด้วย เราใช้ปัญญาออกไปเพื่อเป็นการดำรงชีวิตของเรา ดำรงชีวิตนี้เราคิดว่าจะปรารถนาความสุขนี้ เราปรารถนาความสุข อยากให้ชีวิตนี้มีความสุข ปัญญานั้นก็หมุนออกไป มันก็ส่งเสริมให้กิเลสอ้วนพีไปพร้อมกันไง เพราะความยึดมั่นถือมั่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง พร้อมกับปัญญานั้นต้องหมุนไป มันจะกว้านเข้ามาเป็นของของของมันไง ฟังสิ คำว่า “เป็นของของของมัน” ทั้งๆ ที่เราคิด ทำไมว่าเป็นของของมันล่ะ เป็นของของมันขณะที่มันคิดออกไป

กรรมคิด เห็นไหม กิเลสพาคิด มันหยาบ ความหยาบ ความทะเยอทะยาน ความอยากออกไป นี่คิดออกไป มันคิดออกไปเราเกิดการกระทำ กระทำแล้วก็หายไป นี่กรรม เกิดวิบากการกระทำ เกิดผล เป็นวิบากออกไปอีกทีหนึ่ง กรรมเกิดการกระทำ กรรมวิบากของมัน มันหมุนออกไป นี่มันถึงว่าเป็นมัน มันพาเราคิด มันพาให้กิเลสเราอ้วนพี ทำให้เรามีความยึดมั่นถือมั่น มันเท่ากับเอาไฟมาเผาใจเราไป

เราเข้าใจว่าเป็นประกอบอาชีพ...ถูกต้อง ประกอบอาชีพ ทำว่าเป็นการดำรงชีวิต แต่ถ้าเป็นธรรมมันก็ดำรงตามความเป็นธรรม เป็นธรรมหมายถึงว่า ทำตามหน้าที่ ทำตามเหตุผล แต่ถึงหยุดแล้วมันหยุดได้ไง แต่นี่หยุดไม่ได้เพราะว่าทำแล้วความคิดมันหมุนไปด้วย ความกังวล ความที่ต้องการมากกว่านั้น

การดำรงชีวิตนี้เป็นความถูกต้อง เพราะเกิดมามีปากท้องเหมือนกันทุกๆ คน แต่ถ้าความคิดออกไปนอกจากสิ่งที่การกระทำอยู่ การคาดหมายเกินกว่าเหตุ อันนั้นถึงว่าเป็นกิเลส เกินกว่าเหตุ แล้วมันต้องทะยานอยากไปจนไม่มีวันพอ ความไม่มีวันพอ เห็นไหม กิเลสมันอ้วนพีพร้อมไปกับความคิดเรานั้นคือปัญญาของโลกไป

พอมารู้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ท่านประทานเอาไว้แล้ว เวลาเราคิดด้วยปัญญาของเรานั้นก็มีปัญญาของกิเลสคิดตามไปด้วย ศีลธรรมมาแล้วเราปฏิบัติตามไป มันก็เป็นปัญญาของโลก ปัญญาของโลกหมุนไปครั้งหนึ่ง ถึงศึกษาไป มันก็ศึกษาจริยธรรม ศีลธรรม เห็นไหม ทำไมคนเกิดมาไม่เหมือนกัน เพราะนี่ศีล ๕ มนุษย์สมบัติ

มนุษย์สมบัติ เห็นไหม ผู้ที่ไม่ได้ปาณาติปาตา นี่ชีวิตยืนยาว ผู้ที่ไม่ได้ลักทรัพย์ ผู้ที่ให้ทาน ใ้ไว้มาก แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าคนที่ให้ทานหรือคนที่ทำบุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระพุทธรูป พระพุทธรูปบอก "ไม่ใช่" เป็นเพราะเราเคยให้ทานไว้ เราเคยทำไว้ไง สิ่งใดที่ทำไว้สิ่งนั้นจะตอบสนองมา

กรรมอยู่ที่การกระทำ ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว แต่ทำดีแล้วยังไม่ได้ดีเพราะเหตุผลนั้น มันยังไม่มาถึง “กรรม” สิ่งที่ทำออกไปแล้วมันต้องตอบสนองมาเพราะว่ามันเป็นนามธรรม ความคิดที่เราสละหลุดออกจากมือของเราไป เราออกไปจากความรู้สึกของเรา มันจะสนอง กลับมานั่นนะ

ศีล ๕ ถ้าศีล ๕ ที่ว่ารักษาศีลตัวใดมันคงกว่า ศีล ๕ นี่เป็นเหตุให้เกิด เป็นบุญกุศลที่ทำให้ เกิดเป็นมนุษย์ไง มนุษย์ที่เกิดเป็นมนุษย์นี่เพราะศีล ๕ สมบูรณ์ แต่สมบูรณ์นะ สมบูรณ์บนความ บกพร่องของศีล ๕ ของตัวใครละ บางคนร่ำรวยขึ้นมา เคยให้ทานไว้ มันไม่ใช่ศีล แต่มันเป็นทาน แต่ศีลนี้มันจะให้มีชีวิต ไม่ได้ทำลายสัตว์ไว้ ทำลายฆ่าสัตว์ ไม่ได้ฆ่าสัตว์ไว้ ไม่ได้ทำลายคนอื่นไว้ ชีวิตจะยืนยาว จะสุขสมบูรณ์ตลอด ไม่ลักทรัพย์ไว้ ไม่เคยลักของใครไว้ ถึงเวลาเราเกิดมาชาตินี้ สมบัติเราจะไม่ค่อยได้หายหรือ นี่มันต่างกัน เห็นไหม ต่างกันว่า นี่ทรัพย์ภายนอก ศีล ๕ ทำให้ เกิดมนุษย์สมบัติเราขึ้นมา นี่มนุษย์สมบัติต่างกันตรงนี้อีก ต่างกันไป นี่ศีลธรรม

โลกเขาปฏิบัติ โลกมาศึกษาเอาวิชา เอาความคิดของโลกมาศึกษาธรรม ศึกษาธรรม ความคิดของธรรมเข้าไปมันก็เป็นจริยธรรมเท่านั้นเอง ศีลธรรม จริยธรรม ความเห็นนี้มันเป็น มนุษย์สมบัติ แต่ความเป็นมนุษย์สมบัติมันพร้อมไปกับทุกข์ไปตลอด การเกิดต้องมีความทุกข์เจอไป ตลอดเลย ความทุกข์ที่เกิดดับๆ อยู่ที่นี่ ธรรมอันนี้ ถึงว่าเป็นโลกีย์ปัญญา ใจ โลกีย์ปัญญา ปัญญาของโลก ปัญญาที่กิเลสมันมีส่วนได้เสียไปตลอดกับความคิดนั้นเลย

ฉะนั้น เราอยากจะพ้นจากทุกข์ มันต้องมาภาวนาใจ ภาวนาทำจิตให้สงบ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือนั้ตรัสรู้ เห็นไหม อานาปานสติ มากำหนดอานาปานสติก่อน ถ้าคิดแต่ ความคิดของโลก คือความคิดที่ตัวเองเคยคิดมา ปัญญาที่ใช้อยู่กับปัญญาเดิม ปัญญาที่ใช้ปัญญานี้ เพื่อจะหลุดพ้นออกไปด้วยปัญญา แต่ปัญญาของโลก กิเลสมันฮ้วนมาตลอดอยู่ในปัญญานั้นนะ อยู่ในปัญญาของตนนั้น ปัญญามันฮ้วนไปตลอดเลย ที่นี้ปฏิบัติ อานาปานสติเพื่อทำให้จิตนี้สงบ ลงไป

จิตของเราสงบลงไป ทำไมต้องการให้จิตสงบ เพราะไม่ให้กิเลสอ้วนๆ นั้นมาอยู่ในอำนาจอันนั้นไง ให้มีส่วนแบ่งในความคิดของเรา กิเลสอ้วนๆ ไป เราพยายามทำอานาปานสติ กำหนดพุทโธ พยายามทำจิตให้สงบ กิเลสอ้วนๆ ในความคิดนั้นมันต้องสงบลง เพราะมันอาศัยสิ่งนี้เกิดขึ้นพร้อมกับความคิดตลอดเวลา ทีนี้กำหนดเข้าไป พุทโธๆ หรืออานาปานสติ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ

ฟัง! ปัญญาอบรมสมาธิอันนี้พระพุทธเจ้าเอาไว้เกลือจิ้มเกลือใจ ในเมื่อกิเลสมันเกิดจากความคิด ความคิดอันนี้เป็นปัญญาของเรา ปัญญาที่เราหมუნออกไป ก็ต้องเอาปัญญาอันนี้หมუნกลับเข้ามาขยับขึงมัน จิตแก้จิต เอาความคิดแก้ความคิดไง นี่ปัญญาอบรมสมาธิ เห็นไหม กำหนดพุทโธๆ นี่เป็นสมาธิ เราให้ใช้คำบริกรรมเข้าไปหยุดใจให้สงบลงมา ให้กิเลสอ้วนๆ นี้ยุบขอบตัวลง

ถ้ากิเลสมันยุบขอบตัวลง จิตมันมีความสงบอยู่ มันจะเริ่มสงบตัวลง กิเลสสงบตัวลง ทำให้จิตนี้เบา กิเลสสงบตัวลงนะ จิตจะเป็นสมาธิใจ จิตเป็นสมาธิไม่ได้เพราะกิเลสมันอ้วน กิเลสมันยุบเหยยอยู่ ความคิดส่งออกไปทั้งหมด ความฟุ้งซ่าน ความไม่มีความสงบ เพราะความคิดนี้คิดอยู่ ความคิดคิดอยู่ จิตทำงานตลอดเวลา มันจะสงบได้อย่างไรล่ะ

จิตไม่สงบเพราะเป็นความคิด เห็นไหม ถึงกำหนดพุทโธๆ เป็นคำบริกรรมเข้ามา แต่ในเมื่อปัญญาโลกียะมันมีอยู่ บางทีความคิดมันคิดออกไปตลอดเวลา ถึงใช้ปัญญาอบรมสมาธิย้อนกลับเข้ามา ย้อนกลับเข้ามาใช้ปัญญาที่ว่าปัญญาโลก ที่เป็นโลกียะนั้นมันละวณเข้ามา วณเข้ามาเป็นศีลธรรมเข้ามา เป็นจิตสงบเข้ามาใจ

คิดย้อนกลับ คิดแล้ววณเข้ามาข้างใน วณเข้ามาข้างใน วณเข้ามาให้มันปล่อยวางให้ได้ ปล่อยวางตรงไหน? ปล่อยวางที่ว่าความคิดนี้เป็นความคิดที่ว่าไร้ประโยชน์ ความคิดจะเป็นประโยชน์ต่อเมื่อน้ำที่การทำงานขณะปฏิบัติงาน ขณะจะทำจิตให้สงบ ต้องใช้ปัญญาคิดว่าสิ่งที่คิดอยู่นี้มันคิดฟุ้งออกไป คิดหักห้ามเข้ามา คิดวนเข้ามาข้างในของตัวใจ

สิ่งนั้นเป็นความคิด เห็นไหม ความคิดเกิดจากความคิด มันเกิดดับๆ อยู่ ความเกิดดับอยู่นี้เป็นสังขารที่มันปรุงมันแต่ง แต่อารมณ์นี้เกิดจากความคิดที่เราคิดออกไป เราคิดออกไป เราหวังผล เราคาดหวัง เรามีความหมาย เรามีค้นหา มีความทะยานอยาก ในความคิดนั้น มีรสมีชาติอยู่ในความคิดนั้น ความคิดนั้นว่าเป็นผลประโยชน์ของเรา มันจะเกิดความพอใจขึ้นมา ความคิดนั้นคือ

ว่าเป็นการเสียผลประโยชน์ของเรา มันจะมีความเศร้าหมอง ความเศร้าหมองกับความตื่นตระหนก ตื่นในความคิด มันเหมือนกัน มันทำให้จิตนี้มีความขุบขอบ มีความพอง มีความต่างกัน เห็นไหม นี่คือปัญญาอบรมสมาธิ

วนเข้ามาตรงนี้ไง ใช้ปัญญาอบรมเข้ามาจากโลกียะนั้นแหละหมุนจิตเข้ามาให้จิตมันปล่อย วางให้ได้จากใช้ปัญญานั้น มันจะปล่อยวาง ปล่อยวางตรงไหน? ปล่อยวางตรงความเห็นโทษไหม เห็นโทษว่าความคิดนี้คิดขึ้นมาเพราะอะไร คิดขึ้นมาแล้วมันให้ผลประโยชน์กับใคร ทำไมมันไม่ให้ผลประโยชน์กับเรา มันให้แต่ความทุกข์กับเรา มันเอาไฟสุ่มใส่เรา แล้วคิดไม่ออกก็วนเข้าไป เปรียบเทียบๆ ออกมา จนมันปล่อย

มันปล่อยเพราะว่ามันเห็นว่าความคิดนี้คิดไปแล้วเราเหนื่อย หรือความคิดนี้คิดเพราะความว่าไม่มีสติยังคิด ความคิดนี้เพราะมีความประมาท ความประมาทปล่อยให้มันมีอำนาจเหนือเรา ตลอดเวลาไง นี่สติมันจะวนกลับมา วนกลับมาพิจารณาเข้ามาๆ จนมันปล่อยออกไป ปล่อยคือมันไม่คิดเฉยๆ มันเป็นพลังงานเฉยๆ ธรรมดา นั่นนะมันปล่อย ปล่อยเพราะมันเห็นโทษ เห็นโทษว่าความคิดนี้คิดอะไรนะ นี่ปล่อยเข้ามา นี่คือปัญญาอบรมสมาธิ

กับการบริการรณาคำภาวนาชวนจิตต่างๆ ก็เหมือนกัน กำหนดเข้าไป เพียงแต่เปลี่ยนจากอารมณ์ที่เคยคิดมากำหนดพุทโธๆ อยู่ตลอดเวลา พุทโธนี้เป็นพุทธานุสติ กำหนดจิตจากที่คิดออกไปหรือเสวยอารมณ์ออกไปให้กลับมาอยู่กับพุทโธ อยู่กับพุทโธ เข้ามาจนสงบ นี่ความสงบของจิต กิเลสอ้วนๆ อยู่ที่นี่มันแค่ขุบขอบตัวลงให้จิตนี้เป็นอิสระ

จิตนี้เป็นอิสระจากกิเลสที่กิเลสเป็นเจ้าวัฏจักรที่ควบคุมจิตเราอยู่นะ มันอยู่กับเรา มันเป็นเรา มันอยู่หลังที่บังคับบัญชาเราด้วย แล้วเราทำให้สงบตัวลง ให้ความเป็นอิสระชั่วคราว ให้เราเป็นอิสระนะ ไม่เป็นจี๊ซ่า ไม่เป็นความคิดว่าเขาเอาไปกิน กิเลสอ้วนๆ เอาไปกินแล้วคิดออกไปว่า ปัญญาเรามาก ปัญญาเราชนะคนอื่น

ชนะอื่นหมั่นแสน ชนะใครก็แล้วแต่ ก่อเวรก่อกรรมทั้งหมด แต่แพ้ตัวเองไง แพ้กิเลสตัวเอง เพราะกิเลสตัวเองดันส่งออกไปให้เราคิดไปตลอดเวลา

การชนะตน การชนะตนคือการชนะกิเลสของตน แต่จิตสงบนี้ยังไม่ชนะใดๆ เลย เพราะมันเป็นโลกียะทั้งหมด ยังไม่มีการชนะใดๆ เลย แต่พอจิตสงบลงมันก็ว่างหมด มีความสุขมาก

เพราะคนไม่เคยได้รสของความสุกอันนี้ ตื่นขึ้นมา เกิดมา ตั้งแต่เกิดมา ปิดเครื่องไม่เคยดับ แล้วเครื่องมันได้พักเครื่องนะ

นี่เหมือนกัน จิตเราตั้งแต่เกิดมาไม่เคยสงบเลย ไม่เคยรู้จักว่าสงบ เห็นแต่เขาว่าสงบเป็น อย่างนั้น สงบเป็นอย่างนั้นนะ พอเวลามันสงบ มันแว้งว้าง มันปล่อยหมด ไม่มีอารมณ์ใดๆ เลยที่ จะเหมือนกับอันนี้ ในโลกที่เกิดมานั้นนะ เพราะเราเข้าไปไม่ถึง อารมณ์ต่างๆ ในโลกนี้มันเจือด้วย อามิสทั้งหมด แล้วอันนี้มันไม่เจือด้วยอามิส อารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เราพอใจสิ่งใด ไม่พอใจสิ่งใด มันเป็นวัตถุอันหนึ่งเลยนะ ที่ให้เกิดเป็นอาการอย่างนั้นออกไป แล้วมันสลัดทิ้งทั้งหมด

เปรียบเหมือนแบกหินมาก่อนหนักๆ แล้วปล่อยทิ้งออกไป ว่าง ความสบายใจ ความเบา กายอันนั้นกับความเบาใจต่างกัน นี่พอจิตสงบเข้ามา ถึงจะเริ่มเดินปัญญาไป จิตสงบเหมือนกับว่า เราไปตลาดมา ซื้อของมา พวกกุ้งหอยปูปลานี้ ถ้าเราไม่เอามาทำให้เป็นอาหาร ปล่อยทิ้งไว้มันก็จะ นำเสียไป จิตที่สงบนี้มันก็เหมือนกุ้งหอยปูปลาใจ มันเป็นวัตถุดิบที่จะยกขึ้นวิปัสสนา เราจะ รวบรวมอาหารนั้นลงหม้อลงแกงเพื่อจะให้มันเป็นอาหารใหม่ ถ้าเราทำก็เป็นประโยชน์กับเรา

แต่พวกอาหารนี้มันบูดเน่าต่อหน้า เราเห็น เราทุกคนโดยธรรมชาติเราก็จะทำอย่างนั้น แต่ เวลาจิตสงบไม่เป็นอย่างนั้น เปรียบเทียบว่ามันเป็นแบบกุ้งหอยปูปลาที่ต้องเอามาทำเป็นอาหารถึง จะเป็นอาหาร จิตที่สงบแล้วมันก็มีวัตถุพร้อมใจ มีจิต มีสัมมาสมาธิใจ จะยกขึ้นวิปัสสนา นี่กุ้ง หอยปูปลาจะยกขึ้นวิปัสสนา จะเป็นอาหารหรือไม่เป็นอาหารของจิต จะทำได้หรือไม่ได้ ยกขึ้น หรือไม่ยกขึ้น ถ้ายกขึ้น ยกขึ้นอย่างไร ยกจิตขึ้นวิปัสสนา จากความสงบยกขึ้นวิปัสสนาอย่างไร

น้อมออกมาให้ดูกายไป ให้ดูกาย ให้ดูเวทนา ให้ดูจิต ให้ดูธรรม ก็เวลาพิจารณาปัญญา อบรมสมาธิก็พิจารณากายเข้ามาแล้ว พิจารณาเวทนาเข้ามาแล้ว แล้วพิจารณาอะไรอีก ของนี้เคย ผ่านมาแล้ว เขาว่าอย่างนั้นนะ กิเลสมันขัดขวาง กิเลสมันต่อต้าน การประพฤติปฏิบัติกิเลสมันจะ อยู่กับเราด้วย ให้อีกกิเลสอ้วนๆ นี่มันคอยพยายามแยกออกไป

ถ้ากิเลสมีอำนาจมากกว่ามันก็เป็นโลกียะไป หรือว่าเราดึงออกไปเป็นความคิดเรา ถ้าสมาธิ มีหลักอยู่ มันจะดึงกลับมาว่าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ อันนั้นนะ ดึงกลับมาด้วย มันถึงยกขึ้นมา การ ยกขึ้นตัวนี้คือว่าพิจารณาดูกายไป กายจากความเห็นข้างนอกคือเป็นกายภายนอก เวทนาจากข้าง นอกเข้ามาก็เวทนานอก เห็นคนอื่นเจ็บปวด เห็นไหม เรามีแต่ความเศร้าใจ แต่เวลาเรานั่งขึ้นมามัน

เกิดขึ้นกับเราจริงๆ เวทนาเกิดขึ้นมาแล้วจิตมันเสวย มันถึงรู้ว่าเจ็บ รู้ว่าปวด เวทนาคือเรา เราเป็น เวทนาเราก็เจ็บตี นี่พิจารณาเวทนา

เพราะเวทนานี้มันเป็นความเผ็ดร้อนอยู่ที่ตัวเรานี้ กิเลสอยู่ที่เรานี้ มันก็จะหลบหนีไป เรากับ กิเลสเป็นอันเดียวกัน นั่งอยู่ด้วยกัน มันจะหลบหนีไป เวลามันเพลิน กิเลสมันเพลินนะ เรานั่งทำ อย่างอื่นอยู่นะ ๔-๕ ชั่วโมงก็นั่งได้ ทำไมมันไปไม่ได้ละ แต่เวลามันนั่งทำความดี ทำไมมันเกิดขึ้น แล้วสู้ไม่ได้

ดู แยกออกดูตรงนี้ พิจารณาเวทนาไป พิจารณาเวทนานี้ เวทนานี้เป็นอาการอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับจิต เหมือนกับอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั่นล่ะ แต่อารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเราพอใจ แต่ ขณะที่เวทนาเกิดขึ้นเราไม่พอใจ พอใจและไม่พอใจนี้เป็นตัณหา ตัณหาความทะยานอยาก ตัณหาหาไม่พอ หาไม่พอ ที่นี้ตัณหาจะละได้ละที่ตัณหาเหวอ จะละได้ก็ต้องมีเหตุนี้ไง พิจารณาที่เวทนา พอใจไม่พอใจนี่คือตัณหา คือความผูกมัดอยู่กับใจไป

ตัณหากับใจที่มัดผูกมัดเป็นเนื้อเดียวกันนี่เราจะแกะออกไปไม่ได้ เพราะไม่มีเหตุไม่มีผล แต่ถ้าพิจารณาเวทนานี้มันเป็นหินลับปัญญา มันเป็นหินลับมีดใจ เราตัดเวทนาออกไปด้วยปัญญา เห็นไหม เวทนานี้เป็นอาการ จิตนี้รับรู้ยังปวดเป็น ๒ เท่า ๓ เท่า ถ้าจิตวิปัสสนาหมุนเข้าไปดูว่า เวทนานี้ทำไมมันเกิดตอนนี่ เพราะจิตรับรู้ รับรู้ทำไมถึงไปรับรู้เขาละ จิตนี้ไปรับรู้เขาแล้วมาทุกข์ อยู่ทำไม เวทนามันสักแต่ว่า แล้วมันย้อนกลับมา ปล่อยให้ได้ ย้อนกลับมาที่จิต

ถ้าปล่อยไม่ไหวย้อนกลับมาที่จิต กำหนดดูที่จิต กลับมาความรู้สึกใจ ความรู้สึกที่ส่งออกไป จิตคือตัวต้นเหตุ แล้วส่งออกไปเวทนารับรู้ที่เกิดเจ็บตรงไหนก็แล้วแต่ เราดึงเข้ามาเป็นอัน เดียวกัน ถ้าเราแยกออก จิตคือความรู้สึกเป็นอันหนึ่ง เวทนาเจ็บปวดนั้นเป็นอีกอันหนึ่ง แล้วไปดึง เอามาทำไม มันจะพุ่งเข้าไป ถ้ามีสมาธิ สมาธินี้เป็นพื้นฐานไป สมาธินี้เป็นพลังงานที่ทำให้ใจนี้ ให้ กิเลสอ้วนๆ นี่มันยุบยอบตัวลง เพื่อจะให้เรามีโอกาสได้แยกแยะตรงนี้

ถ้าสมาธิไม่มี กิเลสอ้วนๆ นี่มันเป็นคนคิดเอง มันไม่ยอมหยอก มันจะบอก “เลิกเถอะ สู้” ใจไม่ไหว เดี๋ยวร่างกายจะพิการ เดี๋ยวจะเป็นอย่างนั้น เดี๋ยวจะเป็นอย่างนี้” นั่นนะกิเลสอ้วนๆ มันมี อำนาจเหนือกว่า ความคิดเป็นโลกหมดเลย

มันเป็นเรื่องธรรมดา ในเมื่อคนนั่งอยู่มันต้องเจ็บปวด อย่างนั้นถ้าเราอยากจะให้หายเราก็คลายออกมันก็หาย เห็นไหม นี่คือความพ่ายแพ้ ขณะเข้าสงครามแล้วมันเป็นความพ่ายแพ้ ถ้ามีสมาธิอยู่ หมายถึงว่าจิตนี้มีพลังงานพอ มันจะแยกออกไปอีกทางหนึ่ง แยกออกไปทางที่ว่าสิ่งนี้คืออะไร เราเป็นนักรบ เราเป็นคนที่จะพ้นจากกิเลส เราเป็นคนที่จะสู้ให้ชนะข้าศึกอันนี้ อันนี้คือข้าศึกที่จะการชนะตนได้ไง ถ้าเรามีกำลังใจเราก็ไปแบ่งแยกออก เวทนาเป็นเวทนา อาการนั้นมันเกิดขึ้นเพราะเราพอใจและไม่พอใจ เราพอใจและไม่พอใจ เราเสริมเข้าไปเป็นตัณหา

มันขาด มันขาดที่ตัณหา นี่ ตัณหาที่ขาด มันเป็นความมหัสจรรย์ มหัสจรรย์ที่ทำไมเวทนา มันหายไปหมดเลย จิตนี้ว่างหมดเลย ทั้งๆ ที่นั่งอยู่บนกองไฟนะ ทั้งๆ ที่นั่งอยู่บนความเจ็บปวดนั้นนะ ความเจ็บปวดที่เราเผชิญอยู่นั้น เมื่อกี้อยังเจ็บปวดอยู่ขณะนี้เลย แต่ถ้าปัญญามันหมุนไป ปัญญามันหมุนไป มันฟาดฟันไป สาวไป หมุนไปๆ ธรรมจักรนี้เคลื่อน เวทนามันขาดออกไปได้ อย่างไร ทั้งๆ ที่เจ็บๆ อยู่ หายหมด หายวับไปเลย

มันถึงจะมีความเข้าใจใจ อ้อ! เพราะเราไปยึด อาการนี้มันปรุงแต่งออกมาจากใจ ใจเราไปปรุงแต่งเองแล้วก็ยึดเอง หลงภาพ หลงกินเงาของตัวเอง หลงกินเงา เห็นไหม นี่อาการของใจเป็น อย่างนั้น อาการของกายมันเป็นเรื่องของกายเขา ในเมื่อมันปรุงแต่งขึ้นมาเอง หลอกตัวเองแล้ว ตัวเองก็ติดตัวเองอยู่ที่สิ่งที่หลอกขึ้นมา

โลกุตตรธรรม ปัญญาหมุนยกขึ้น นี้ยกขึ้นอย่างนี้ ที่ว่ายกขึ้นยาก ยากตรงนี้ไง ตรงที่ไม่ยกขึ้น ตรงที่กลัว ตรงที่ไม่อยากออกเผชิญเหตุการณ์จริงใจ จะหลบอยู่เข้าสมาธิอย่างเดียว จะหลบอยู่แต่ความสงบ จะหลบอยู่ตรงนี้ไง ไม่ยอมสู้ข้าศึก เป็นนักรบที่ไม่กล้าเผชิญศึก นี่ก็เหมือนกัน เราว่าเราเป็นนักปฏิบัติ เพื่อจะชนะทุกข์ทั้งหมด ทำไมเราเป็นนักหลบละ เราเป็นนักหลบนะ แล้วเรายังหลงตัวเองว่าเราเป็นนักรบ เราจะออกจากทุกข์ ถ้าออกจากทุกข์มันต้องเป็นนักรบ รบกับข้าศึกคือกิเลสในหัวใจของเราไง กิเลสในหัวใจนี้ ไม่ใช่กิเลสข้างนอก กิเลสข้างนอกมันไม่ให้ผลอะไรกับเรา มันจะให้ผลกับข้างนอกเขานู่น กิเลสข้างในมันเผาผลาญเราอยู่นี่ไง

ที่นี้การยกขึ้นมันถึงไม่ยอมยก ความไม่ยอมยกนี้ เพราะว่ามันไม่ยอมเผชิญศึก มันไม่มีกำลังใจพอใจ กำลังใจไม่พอ เราต้องย้อนกลับมา ย้อนกลับมาที่สมาธิใจ ย้อนกลับมาที่ความสงบ สร้างฐานความสงบขึ้นมาสู่มันใหม่ ย้อนกลับมาที่ฐานของความสงบนี้ หลบ ย่นไว้ๆ มันเป็นเรื่องเหนือโลก

โลกุตตรธรรม ปัญญาที่สะสมมาในทางโลก เราว่าเรามีปัญญาทั้งหมดเลย แต่ปัญญาในโลกุตตรธรรมนี้ โลกุตตรปัญญา เป็นปัญญาที่พ้นออกไปจากโลก ปัญญาที่เกิดจากภวานามยปัญญานี้ ไม่มีใน ๓ โลกธาตุนี้ ปัญญาไม่มีแม่แต่... ไม่ใช่ว่าบนโลกมนุษย์นะ ไม่มีแม่แต่ ๓ โลกธาตุเลย มีเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดขึ้น

นั่งอยู่บนกองไฟ นั่งอยู่บนความทุกข์ทั้งนั้น ปัญญามันเกิดขึ้นได้อย่างไร ทุกๆ คนต้องกลัวทุกข์ ทุกๆ คนต้องหนีออกจากทุกข์ ทุกๆ คนต้องกลัวไฟ กลัวความร้อน กลัวแต่ภัยอันตราย แต่ภวานามยปัญญานี้วนเข้าไปในกองไฟนั่นเลย ในท่ามกลางแห่งทุกข์นั้นนะ ท่ามกลางแห่งเวทนาที่เกิดคล้ายๆ นั้นนะ หมุนเข้าไปๆ เป็นธรรมจักรไง จักรอันนี้ถึงว่าเป็นภวานามยปัญญาที่มันเกิดขึ้น โดยเป็นธรรมชาติของมันเอง ขณะที่ฟาดฟันกับเวทนาที่เกิดขึ้น เกิดขึ้นเดี๋ยวนั้นนะ นี่ภวานามยปัญญา ปัญญาจะเกิดขึ้นเลย

ถ้ามีเราอยู่ในนั้น เห็นไหม มีเรา มีความเห็นของเราเข้าไปอยู่ในความคิดนั้น ธรรมจักรนี้ไม่เป็นจักร มันเป็นเราเข้าไปไง เป็นเรา พอเราเข้าไปเราจะไปแยกเลย อันนี้เป็นทุกข์ เรากำหนดทุกข์ก่อน เราจำกัดทุกข์แล้วอันนี้เป็นเวทนา อันนี้เป็นตัณหา พอเราเข้าไปในอริยสัจ เราเข้าไปอยู่ในอริยสัจ มันจะขัดจะขวางไปกันหมดเลย

แต่ถ้าภวานามยปัญญา จิตนี้มันกดกิเลสอ้วนๆ นั้นให้สงบตัวลง มันไม่มีเรา พอไม่มีเรา จิตนี้หมุนไปโดยธรรมชาติ เราส่งหมุนเข้ามาข้างในตลอด หมุนเข้ามาพิจารณาตลอด หมุนเข้ามาๆ การหมุนเข้ามาอันนี้เราส่งไปเรื่อยๆ จนมันตั้งตัวเองได้ไง การตั้งตัวเองได้ ชำระเวทนาเป็นครั้งเป็นคราวไป มันจะเบาลงๆ เข้าใจลง เข้าใจเข้าไปเรื่อยๆ เข้าใจเข้าไปเรื่อยๆ เห็นไหม เวทนาส่วนใดพิจารณาเข้าไปเรื่อย

วันนี้แพ้งบางขณะบ้าง เพราะว่าต้องเข้ามา วนเข้ามาที่พักสมาธิบ้าง การทำงานมันมีอยู่ ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือฝ่ายทำความสงบเพื่อเพิ่มพลังงานตลอดเวลา แล้วก็ออกไปสู้กับงาน ถ้าพอเคยทำนี้ ของเคยทำมันยอมรับ พอยอมรับนี้ทำได้แล้ว พอทำได้ ทำไปเรื่อยๆ การทำไปเรื่อยนี้ฝึกจิตเรื่อยๆ ฝึกการวิปัสสนาอยู่เรื่อยๆ บ่อยครั้งเข้าๆ ขณะไปเรื่อย

ไอ้เราที่ว่าอยู่ในอริยสัจนั้นมันจะอ่อนตัวลงๆ อริยสัจนี้จะเป็นตามความเป็นจริง มันจะหมุนไปตามความเป็นจริง ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคอริยสัจจจะหมุนไปเรื่อย หมุนจนขาดตามความเป็นจริงนะ นิโรธะไง คับ ทุกข์นี้ดับ เกิดนิโรธขึ้น นิโรธะความรู้ดับหมด ออกไปจาก

อริยสัจ ถ้าเราเข้าไปในอริยสัจ อริยสัจนี้มีเรา มันแวงไปแวงมาตลอด เพราะเราเข้าไปอยู่ในอริยสัจด้วย เพราะกิเลสอ้วนๆ นี่มันหมุนเข้าไป

ถึงต้องมีกำลังตัวสมาธินี้พอ ถึงบอกว่างานเป็น ๒ อย่างไง งานในการสะสมพลังงานของใจขึ้นมาให้กิเลสมันเบาบางลงแล้วมันหมุนไปตามธรรมชาติตามจักรของมัน ตามจักรของมัน ตามจักรที่มันหมุนไป แล้วก็เสริมไปเรื่อย คั่นคว้าไปเรื่อยๆ จนขาดออก เวทนาเป็นเวทนา จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แยกออกจากกันทันทีเลยนะ ถ้าเป็นธรรมชาติหมุนไปตามความเป็นจริงจะเป็นอย่างนั้น นี่ก็ภาวนามยปัญญา

คำว่า “ภาวนามย”ปัญญา สุตมยปัญญาก็เราเรียน จินตมยปัญญาก็เราคิด สุตมยปัญญานี้ธรรมชาติหมุนไป หมุนไปมันถึงว่ามันเหนือโลกไง ภาวนามยปัญญาเป็นโลกุตตรปัญญา ปัญญาที่อันนี้เกิดขึ้นแล้วตัดขาดออกจากสังโยชน์ ในความเวทนา กาย เวทนาจิตนี้หมุนติดอยู่ด้วยกัน ขาดออกจากกัน หลุดออกไป เวทนาเป็นเวทนา กายเป็นกาย แล้วจิตนี้หลุดออกมาจากนั้น ว่างหมดเลย นี่คือโลกุตตรธรรม นี่คือภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เราส่งเสริมกันขึ้นมา อันนี้เป็นอาวุธสำคัญมาก อาวุธสำคัญที่ชำระกิเลสได้ตามความเป็นจริงไง

มันต้องเกิดขึ้นจากผู้ปฏิบัติที่เข้าไปเห็น เข้าไปต่อสู้ เข้าไปรู้ ยกขึ้นๆ ไปเรื่อยๆ เพราะการเห็นคุณใจ การเห็นคุณ คุณของการปล่อยมาเรื่อยๆ กับที่มันเห็นโทษของการทุกข์อยู่ที่ผูกมัดอยู่ตลอดเวลา มันไม่ต้องไปถามใครเลย ถามเจ้าของ ถามตัวเอง...

...โดยปกติอยู่แล้ว เห็นคุณเห็น โทษ...

...เอาชีวิตเข้าหุ้ม เอาชีวิตเข้าแลกเลย เจ้าชายสิทธัตถะทำมาก่อน เอาชีวิตเข้าแลกเพราะว่าเราเข้าข้างตัวเองตลอด “เรา เรา เรา” เรานี้กิเลสอ้วนๆ อยู่ในเรานี้ เราหมุนไปตลอด ความสงบนี้ตัดเราๆ จนเรานี้หมดออกไป นี่ภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญาเกิดขึ้น ถึงไม่มี มีเฉพาะผู้ปฏิบัติ ผู้ที่ปฏิบัติถึงจุดของภาวนามยปัญญานี้ทรงตัวได้ แล้วชำระกิเลสได้จริงๆ ใจ ขาดออกไป ขาดออกไป ว่างออกไป จิตนี้ออกมาเลย

หลุดออกมาอย่างนั้นถึงเป็นความจริง ถึงการเป็นภาวนามยปัญญาที่เกิดขึ้นจากผู้ที่เราปฏิบัติตาม นี่ก็ปัญญาทางธรรมไง กับปัญญาทางโลก โลกียปัญญากับโลกุตตรปัญญา โลกุตตรปัญญานี้มันต้องเป็นไปโดยเราส่งขึ้นไป ปัญญานี้กว้างขวางมาก การเปรียบเทียบไง เราเอาสิ่งนั้น

มาเปรียบ การเปรียบเทียบ การค้นคว้า มันเป็นปัจจุบันธรรม คำว่า “ปัจจุบันธรรม” เกิดขึ้นเดี๋ยวนั้น ไม่มีการตกแต่ง ไม่มีการคาดหมาย

การคาดหมาย การจำ การศึกษามา แม้แต่เราภาวนาอยู่ปัจจุบันนี้ แล้วเราขณะอยู่ครั้งนี้ ครั้งหน้าจะใช้ปัญญาอันนี้อีก กิเลสหลุดแล้ว กิเลสอ้วนๆ ที่อยู่กับเรา มันจะทันตลอด เพราะเวลาเราใช้ปัญญา มันตามมาตลอดใจ ถึงว่า ต้องเป็นปัจจุบัน ให้เกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่ต้องค้นคว้าตลอด ต้องค้นคว้า ต้องหมุ่นตลอด หมุ่นตลอดๆ หมุ่นเข้าไป ปล่อยไว้ไม่ได้ ปล่อยไว้มีแต่เราเซ็นครกขึ้น ภูเขาณะ ถ้าเราไม่ถึงจุดยอด มันจะไหลทับเราตลอดเวลา

กิเลส เรากำลังจะกดถ่วงกิเลส เรากำลังต่อสู้กิเลสตลอดเวลา ฉะนั้นถ้าเราปล่อย เราปล่อยไว้ กิเลสมันจะย้อนกลับมาตลอด เห็นไหม ถึงว่าปล่อยไม่ได้ ต้องทำเข้าไป ซ้ำเข้าไปๆ จนให้เห็น ขณะนั้น ขณะที่เป็นไปนั้นนะ ถ้าขณะยังไม่เกิดขึ้น ขณะของจิต ขณะของจิตที่เกิดขึ้นใจ ขณะจิตเกิดขึ้นมันจะแปรสภาพไปเลย จะแปรสภาพ จิตดวงนั้นเป็นอีกดวงหนึ่ง บุคคล ๘ จำพวกใจ พ้นขึ้นไปหลุดออกไป ยกขึ้นเลย ถ้าพิจารณาตามนั้นนะ ตามนั้นตามอะไร? ตามมรรคใจ

พอพิจารณาма ปัญญาที่ออกมาจากทางนี้ ไม่ใช่ปัญญาอยู่กับโลกนั้น นี่แค่เวทนานะ เวทนาของกาย นี่พุดวิปัสสนามาแล้วนี่ ใช้ปัญญาออกมาแล้ว ปัญญานี้หมุ่นแล้ว พอทางนี้เคยเดินแล้ว ทางนี้ทำเป็นแล้ว มันไปได้แล้ว คำว่า “ไปได้” กระเสือกกระสนไปได้ ขุดคุ้ยไปเรื่อยๆ จิตสงบขึ้นมาก็ต้องยกขึ้นเข้าสงคราม เข้าสงครามใจ สงครามธาตุสงครามขั้นธ สงครามธาตุสงครามขั้นธกับสงครามโลก สงครามโลกต่างโลก แล้วนั่นขนาดไหน จิตตายแล้วต้องเกิดหมด ไปตามนั้น แต่สงครามนี้ชะล้างเข้ามานี้ สงครามชะล้างนี้ สงครามนี้ประเสริฐกว่า ขณะตนใจ

การขณะตนนี้ประเสริฐ ประเสริฐจริงๆ มันไม่ก่อเวรก่อกรรม แล้วมีความสุขเกิดขึ้นนะ แล้วมันเป็นผู้ที่เสพใจ รัสของธรรมอยู่กับหัวใจของเรา เรารู้อรรถของธรรม ธรรมใจ เห็นกรรม เห็นการกระทำ เห็นผลของเราที่เราทำขึ้นมาแล้ว ผลที่เราทำขึ้นมา ธรรมจริงๆ ธรรมที่ว่าถึงธรรมๆ ใจ ถึงธรรมแล้วมันก็ได้ลิ้มรสออกมาแล้ว มันก็อยากจะไปต่อ เพราะธรรมนี้ คูสิ คูทางโลกเขายังมีคนที่เกิดมาสูงกว่าก็ดูถูกคนที่ต่ำกว่า จะเยาะเย้ยกันไปตลอด

อันนี้ก็เหมือนกัน วุฒิภาวะของใจที่มันสูงขึ้นนี้มันก็เป็นขั้นๆ ขึ้นไปเหมือนกัน สิ่งต่ำกว่าพื้นออกมาในจุดที่ต่ำกว่า แต่สูงขึ้นไปละ สูงขึ้นไปยังมีอีก ความสุขที่ประเสริฐกว่านี้ยังมีอีก ต้องยกขึ้นไปเรื่อย วิปัสสนาไปเรื่อย วิปัสสนาไปเรื่อย ทำความสงบ ถ้ามันหมุ่นออกไป หมุ่น

ออกไปทำงานนี้ไม่ก้าวเดิน ต้องย้อนกลับมาสงบ ความทำความสงบกับออกวิปัสสนา ต้องคู่เคียงกันไปตลอด ต้องคู่เคียงกันไปตลอดเลย ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วมันก็มีอาการหลงไหลออกไปนอกคู่นอกทาง

ขนาดว่าพ้น มีธรรมแล้วยังหลงอีกหรือ? หลง หลงออกไปอีก เพราะว่ามันไปพักอยู่ ไปติดอยู่ไ้ ไปติดอยู่ในสิ่งที่ว่ามันไม่เคยเห็น ทางของที่ไม่เคยเห็น ความมหัศจรรย์ของธรรมมันมหัศจรรย์มาก เราชำระสู่กับเวทนาจากกายเข้ามาได้ แต่อวิชชาปุจฺยา สงฺขารา เรายังไม่ถึงมัน เห็นไหม ความโลภ ความโกรธ ความหลง ในหัวใจยังมีอยู่ ความโลภ ความโกรธ ความหลงในวัตถุมันจะเบาบางลง เพราะเราเข้าใจตามความเป็นจริงว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับทั้งหมดย

ถ้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นมา สมบัติพัสถานก็ต้องแปรสภาพไปตลอด เราจะมีอาการหลงมกยไปเหยียบสิ่งของอยู่นั้นอีกทำไม เราจะไปเป็นจี๋เข้าสิ่งของนั้นอยู่ทำไม เราไม่เป็นจี๋เข้าในสิ่งของของนั้นที่ให้มากดถ่วงหัวใจเรา แต่ความสมอยู่ใจหัวใจ อวิชชาอยู่ใจหัวใจ มันยังให้ผลกับความเศร้าหมองอยู่ในใจเราอยู่ ความเศร้าหมอง ความอมทุกข์อยู่ในหัวใจ มันยังเป็น ตัวนี้ยังมีอยู่ว่าอวิชชายังไม่ได้โดนดับออกไป แต่มันเกาะเปลือกเข้ามาแล้ว วนกลับเข้ามา

ที่ว่าหลง หลงตรงนี้ไง หลงตรงที่ไม่ขุดคุ้ยหาสิ่งที่เป็นเชื้อโรคเชื้อภัยอยู่ในหัวใจใจ มันต้องวนกลับเข้ามาขุดคุ้ยหาสิ่งที่มีมันเป็นเสี้ยน เป็นหนาม เป็นครีบอยู่ที่กลางหัวใจ ต้องย้อนกลับไปอีก เพราะหัวใจนี้มันรับรู้เรื่องของกายใจใหม่ เราสงวนนัก กายของเรา ความเป็นเรานี้สงวนไว้นัก ขณะที่มันตัดออกไปนี่มันตัดความสงวนอันนี้ออกแล้วไง สงวนว่าสิ่งนั้นเป็นของเรา กายนี้ก็เป็นของจิตใจ จิตนี้เป็นเจ้านาย มันดึงกายว่าเป็นของของมัน

แต่วิปัสสนาญาณได้ตัดออกไปแล้วไง ตัดสิ่งที่มันรักมันสงวน มันปล่อยสิ่งนั้นเข้ามา มันปล่อยสิ่งที่มันรักสงวนข้างนอก มันก็มารักสงวนอยู่ในตัวของมัน มันมารักมาสงวนในตัวของมัน แล้วเราจะทำอย่างไรให้เห็นตัวว่า สิ่งไหนที่มันรักสงวนอยู่ล่ะ นี่คือการขุดคุ้ยที่ว่าหลง หลงตรงนี้ไง หลงที่ว่าปล่อยมาแล้ว แล้วก็จะไม่ทำต่อ ปล่อยมาแล้ว ปล่อยที่มันไปหลงเขา แต่มันยังหลงตัวมันเองอยู่ล่ะ ในตัวมันเองที่มันยังหลงไหลอยู่ที่นี่ ทำไมไม่ขุดคุ้ยหา ที่ว่าหลง หลงตรงนี้ ที่ว่าไม่ขุดคุ้ย ไม่ขุดคุ้ยเข้ามานี่

พิจารณาซ้ำเข้าไป ยังดีใจ ยังเสียใจ ยังมีความรับรู้อยู่ นี่คือเวทนาทั้งหมด เวทนาของกาย คือเวทนาของกาย เวทนาของกายคือเวทนาข้างนอก อะไรกระทบมันก็เจ็บ แต่เวทนาของจิตละ เวทนาภายในจิต ความเศร้าหมอง ความสุขในหัวใจนั้นนะ แต่การจับต้องได้นี้มันจะย้อนกลับเข้ามา เหมือนกับวัตถุที่ย้อนกลับเข้ามาแล้วมันมันตัว กินตัวมันเองเข้ามา ความกินตัวเข้ามา สิ่งของมัน สืบต่อกันมันสั้นเข้า

หัวใจก็เหมือนกัน ความเวทนาในใจ ความเวทนาที่เราไม่เห็น อันนั้นเราจับต้องไม่ได้ เพราะว่ามันส่งออกไปข้างนอก เหมือนฝ่ามือเราหยิบของขึ้นมาเราหยิบไปทั้งหมดเลย แต่เอ็นกระดูกในนิ้วมือ ในมือ เราจับเราไม่รู้สึกละไหม ฝ่ามือเราไปกระทบเฉยๆ เวทนาส่งออกไปก็เหมือนกัน มันส่งออกไปมันเหมือนกับเป็นกระดูก เป็นเอ็น มันอยู่ตัวใน มันส่งออกไปรับรู้ข้างนอก แล้วมันจะรับรู้ในเอ็น ความรู้สึกเราจะรับรู้ที่เอ็นที่นิ้วได้อย่างไร

แต่นี้เป็นวัตถุ แต่ถ้าเป็นวิปัสสนา ทำได้! ทำได้เพราะเป็นนามธรรมไง เป็นนามธรรมเรา ย้อนกลับเข้ามาสิ ย้อนกลับเข้ามาจับความรู้สึกอันนั้น ความรู้สึกที่ส่งออกไป ให้ความรู้สึกหันกลับเข้ามา ความหันกลับเข้ามา นามธรรมนี้เราจับได้ มันย้อนกลับมาได้ ถึงว่า โอ้โฮ! พอมันจับเวทนาของจิตได้ “ทำไมมันละเอียดอ่อนขนาดนั้น” ขณะแก่ขุดคู้ยหากิเลส จับกิเลสได้นะ จับความกระทบกระเทือนของหัวใจที่มันเศร้าหมองอยู่ นี่มันเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์สุดๆ ที่จะเป็นมหัศจรรย์ได้ เทียบเลยละ ก็เอ็นนะ เอ็นกระดูกในนิ้วมือนั้นย้อนกลับเข้ามาความรู้สึกตัวมันเองได้

แต่นี้เพียงแต่เราพูดกันตลอด เวลาเราศึกษาธรรม เราว่า “สิ่งนั้นส่งออกไป เวทนาเป็นออก...” อันนั้นเป็นผลสำเร็จของเวทนาที่มันออกมาแล้ว เราไปรับรู้อารมณ์ของความเวทนานั้นไง แต่ความสุข ความที่มันขยับขึ้น เกิดขึ้นกับใจแล้วเราจับได้ทันที อันนั้นเราไม่เห็น ความเศร้าหมองภายในเราไม่เห็น เราเห็นแต่แสงที่มันส่งออกมา รับรู้ออกมาแล้ว นี่ย้อนกลับเข้ามา

เพราะว่าวิปัสสนา ฟัง! จิตนี้สงบแล้วย้อนกลับคู้ย มันต้องขุดคู้ยไง การขุดคู้ยว่าสิ่งไหนที่มันนอนอยู่ในใจ สิ่งที่เราพูดกับคนนอก เราพูดกับใคร เราสื่อความหมายกับคนอื่น เราพูดให้เสียงนี้กระทบหูเขา เขาก็รู้ สิ่งนี้กระทบกันได้ แต่การสื่อกับหัวใจที่เข้าวิปัสสนาญาณเข้าไปจับมันเป็นตัวเองจับตัวเองไง เสียงที่สื่อมาหาเรา เสียงนั้นต้องย้อนกลับไปรู้สึกตัวเสียงนั่นเอง ฟังคุณิ มหัศจรรย์หรือไม่มหัศจรรย์ เสียงนั้น เสียงที่ออกมามันต้องรู้ตัวมันเอง จิตที่ส่งออกมาเป็นเวทนา

ถ้าเป็นวิปัสสนาจะย้อนกลับจนจับตัวเองได้ ขนพองสยองเกล้าเลยนะ จับเวทนาในได้นี้ จับเวทนาในคือความเจ็บปวด คือความเสียใจ เศร้าใจในใจไป

แต่ก่อนเราคิดแต่ว่าคนอื่นนะ ผู้อื่น สิ่งนอกเป็นคนว่าเรา เหตุการณ์ต่างๆ ทำให้เราเจ็บปวด เราคิดอย่างนั้นทั้งหมดเลย แต่เราไม่คิดเลยว่ามันมีภวาสวะ คือภพของจิต คือเครื่องรับอยู่ที่หัวใจ เรานี้ เราดูเขาเข้ามาต่างหาก เราไปดูดูสิ่งต่างๆ นั้นเข้ามารับรู้รู้สึก แล้วเราก็เอาอารมณ์นั้นมาเป็นสมมุติฐาน แล้วเราก็เสียใจเศร้าใจไปกับมันไป แล้วเรามาจับไอ้ตัวที่ดูสิ่งที่ว่าเขาว่า หรือสิ่งที่ว่าเป็นความรู้สึกข้างนอกเข้ามา เราจับฐานตัวดูเขาได้ เราก็ต้องแปลกประหลาดสิ เราแปลกประหลาดมากเลย

แต่ที่มันปกติที่ไม่แปลกประหลาดเพราะว่ามันเป็นของคือๆ คือเราเป็นเสียงกระทบทุกวัน เราฟังทุกวัน เราได้ยินทุกวัน มันเลยมองข้ามไป ของใกล้ตัว ของที่เป็นเรานี้ไม่มีความหมายเลย มองข้ามไปหมดเลย ไปมองสิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์นะ เป็นวิทย์ เป็นเครื่องยนต์กลไกนี้เป็นสิ่งมหัศจรรย์ แต่ไม่เคยมองเลยว่าจิตของเราที่รับรู้นี้มีหัตถ์จรรย เหนือมหัตถ์จรรยใดๆ ทั้งสิ้น นิธรรมของพระพุทธเจ้ามหัตถ์จรรยขนาดนั้น แค่ขุดคุ้ยจับได้เท่านั้นนะ แค่จับได้ แค่เห็นความเป็นไป เห็นกระแสความส่งออกของจิตเท่านั้น เวทนาในหัวใจไป แล้วมันต่อกับเวทนาที่เราพิจารณาแล้วผ่านเข้ามา ให้พิจารณาซ้ำเข้าไปสิ ดับนอกแล้วต้องดับในอีกชั้นหนึ่ง ดับในอีกชั้นหนึ่ง ดับด้วยอะไร

ปัญญา โลกุตตรปัญญา แล้วเป็นภวามยปัญญา ปัญญาที่ไม่มี ปัญญาศึกษามาขนาดไหนในพระไตรปิฎก อันนั้นก็ปัญญา เป็นกิเลสอ้วนๆ มันแบ่งไปครึ่งหนึ่ง มันคร่อมไปไป เราดูเราเห็น “เรา เรา” หมดเลย พอเราหมดเลย มันเอียง มันเอียงไป เอียงอย่างไร เอียงเราตั้งได้นี้ อารมณ์พอจิตมันสงบแล้ว เราจะให้เป็นอย่างไรก็ได้ เหมือนดินนี้เราจะปั้นเป็นรูปอะไรก็ได้ อารมณ์ของเรา ความรู้สึกของเรา

เราจะบอกว่า อันนี้ขาดแล้ว อันนี้เป็นไป เห็นไหม พอจิตมันว่างแล้วมันยังละเอียดอ่อนกว่าความคิดปกตินี้ ความละเอียดอ่อนอันนั้นมันจะทำอย่างไรก็ได้ ถึงบอกว่าไม่ให้ประมาทในความคิดนั้น ไม่ให้เชื่อมั่นตนเอง ต้องตรวจสอบ ต้องวิปัสสนาหมุนเข้าไป หมุนเข้าไปที่ตรงไหน? ตรงที่จับได้นั่นละ ที่เป็นเวทนา สุขเกิดได้อย่างไร พอใจ ไม่พอใจนี่เกิดมาทำไม ใครทำให้เกิด นี่มันเทียบเข้ามานะ เทียบเข้ามา นี่คือการวิปัสสนา

เทียบว่า สิ่งที่เกิดขึ้นเรารู้ที่อยู่ แต่เราจับยังไม่ได้ ทุกข์ไม่มีใครปรารถนา ทุกข์นี้ไม่มีใครปรารถนา ทุกคนปรารถนาแต่ความสุข แต่เวลามันคืนรนอยู่นี้ทำไมเราทำอะไรไม่ได้ละ มันน่าเจ็บใจตัวเองไหม ก็ต้องถามตัวเองสิ เรานี่น่าเจ็บใจไหม เจ็บใจไหมว่าเรานี้เป็นลูกศิษย์ตถาคต แล้วขนาดว่าสร้างสมตัวเองขึ้นมาได้ขนาดว่าได้ธรรม ได้พื้นได้ฐานเข้ามา ยังได้วิปัสสนาเข้ามา ยังจับไอ้ความทุกข์ความสุขในหัวใจได้ ยังจับเวทนาในได้ แล้วเราเทียบออกมามี

เราถึงว่า เรามีวาสนาๆ เราต้องไม่ประมาท เราต้องไม่ประมาทความคิด ไม่ประมาทในความละเอียดอ่อน ไม่ประมาทใดๆ ทั้งสิ้นแล้วหมุนเข้ามาเรื่อยๆ พอหมุนเข้ามาเรื่อยไอ้เราที่ว่ากิเลสอ้วนๆ นี่มันจะเบาลงเรื่อยๆ เราารู้ เราส่งออกข้างนอกมันก็ชั้นหนึ่ง เห็นไหม เรารู้ข้างใน แล้วเราก็จับข้างใน เราจะอู้ซู่! กิเลสมันจะ...มันคร่อมไปก่อนไง ปัญญาที่ไม่พอมันมีโลกนำตลอด โลกียะๆ มันเป็นกิเลส โลกียะคือเจ้าวัฏจักรครองโลกอยู่ มันยังอ้วนอยู่ไง ถึงเป็นนามธรรมมันก็ยังอ้วนอยู่

พัก พักคือว่าทำความสงบ เพิ่มพลังงานขึ้นมาเรื่อย ตัดให้โลกียะ ให้กิเลสอ้วนๆ นี่มันเบาลง ให้กิเลสอ้วนๆ นี่ให้มันอ่อนตัวลง ให้จิตนี้เป็นอิสระ จิตอิสระ พอความคิดนี้มันจะจับไอ้วิปัสสนานี้ได้ชัด พอวิปัสสนาได้ชัด เห็นกระแสของใจ ทุกข์เพราะสัญญา...สัญญาเคยจับข้อมูลเดิมไว้ อะไรกระทบ กระทบเข้ามันรับรู้ พอรับรู้มันปรุงมันแต่งไปเรื่อย

ความปรุงความแต่ง ความไม่พอใจในสิ่งที่กระทบกระเทือนใจนี้ ความเศร้าหมองเกิดขึ้น ความรับรู้เกิดขึ้น อันนี้รับรู้หมด พอเกิดขึ้นนี่อะไรรับรู้ ก็ดูเข้ามา ถ้าจิตถ้าสมาธิพอ ถ้ากำลังงานพอมันจะ อ้อ! อ้อ! มันก็ปล่อย เราโง่กับตัวเองตลอดเวลา เราโง่กับตัวเอง โง่กับเจ้าวัฏจักรโง่ โง่กับกิเลสที่ครอบงำอยู่ในหัวใจโง่ นี่มันละเอียดเข้าไปอีกชั้นหนึ่ง

แต่คำพูด คำว่า ฉลาด โง่ หรือว่า ดีหรือไม่ดี มันเป็นสมมุติ สมมุติคือคำพูด นี่คำพูดระหว่างเปลือก กับคำพูดระหว่างข้างใน มันเหมือนกันไง ใช้สมมุติเหมือนกัน ถึงว่านี่กว่ามันเป็นวิปัสสนาอันเดียวกัน...ไม่ใช่ มันเป็นวิปัสสนาคนละชั้น วิปัสสนานอกนี่มันเป็นสติปัญญา วิปัสสนาข้างในเป็นมหาสติ เป็นมหาปัญญา ไม่ใช่สติปัญญาที่เราหมุนเข้ามาจากเวทนาภายนอกนั้น อันนั้นเป็นสติปัญญาที่เราสร้างขึ้นมา สร้างขึ้นไปจนมีธรรมขึ้นมาอีกชั้นหนึ่ง ยกขึ้นเป็นมหาสติ มหาปัญญา

เพราะบอล เขาเตะบอล โทษ ๒ จังหวะ เขาเตะ ๒ จังหวะ ให้อันจุดโทษ ลูกโทษมันจังหวะเดียว เพราะมันเป็นส่งออกจากจิตล้วนๆ มันไม่ต้องผ่านกายใจ กายกับจิตนี้มันรับรู้กัน มันส่งออกมา มันเป็น ๒ จังหวะ ถึงสติปัญญามันก็เข้าไปตามรู้ตามทันได้ มันมีการป้องกันไว้แล้ว มันเป็น ๒ จังหวะ เพราะมันผ่านออกมา แต่โทษจังหวะเดียว มันเร็วมาก เตะก็เข้าเลย เห็นไหม จิตส่งออกก็รู้เลย จิตเกิดขึ้นก็รู้เลย ถึงต้องเป็นมหาสติ มหาปัญญา

มหาสติ มหาปัญญาเข้าไป ถึงว่ามันเป็นวิปัสสนาคนละชั้น แต่เวลาเป็นสมมุติณะพูดขึ้นเดียวกัน “เราเข้าใจว่า” ใจ มันก็จะมาลงที่ว่า เราเข้าใจว่าผ่านมาแล้วอีกละ สิ่งนั้นพระพุทธเจ้าพูดไว้แล้ว...ใช่ วิญญาณคือวิญญาณ วิญญาณเหมือนกัน วิญญาณนอก วิญญาณใน วิญญาณกระทบรู้ วิญญาณนอก วิญญาณรับรู้ หูกระทบเสียง โสตวิญญาณเกิดขึ้น แต่วิญญาณภายในละ วิญญาณในปฏิบัติสมุปบาทละ วิญญาณปฏิบัติสนธิละ คำว่า “วิญญาณ” เหมือนกัน แต่ที่ชั้นนะ ฟังคูติ เป็นชั้นๆ เข้าไปนะ คำเดียนั้นละ แต่มันเป็นคนละความหมายทั้งหมดเลย

นี่ก็วิปัสสนาที่ว่า รู้ชั้น ชั้นนอกอย่างหนึ่ง ชั้นในอย่างหนึ่ง สัตถุญาที่จับได้อย่างหนึ่ง สัตถุญาที่มันจับเคลื่อนไปละ จับเคลื่อนไปด้วยอะไร? จับเคลื่อนไปด้วยสัตถุญามันปรุงแต่ง วิญญาณรับรู้ มันหมุนไปเป็นวงจรของความคิด ความคิดที่มันเศร้าหมองนี้มันเป็นวงจรอันหนึ่ง มันต้องครบวงจรมันถึงเป็นความคิดขึ้นมาได้ ความเศร้าหมองนี้เป็นความคิดใจ ถ้าเราเข้าไปตัดแยกแยกออก วงจรนี้ไปไม่ได้ ความคิดนี้หมุนไปไม่ได้ พอความคิดนี้หมุนไปไม่ได้ มันก็ปล่อย เพราะมันหมุนไปไม่ได้แล้ว หมุนไปไม่ได้เพราะมีอะไร เพราะมีกรรม มีวิปัสสนาธรรมเข้าไปยับยั้ง เข้าไปต่อสู้อะไร นี่เข้าศึกภายใน กับกองทัพภายในมันต่อสู้กัน

พอยับยั้งเข้า อารมณ์ไปไม่ได้ก็ปล่อย ปล่อยเพราะมันยอมแพ้หรือ? ไม่ใช่ ปล่อยเพราะว่ามันโดน...กิเลสกลัวกรรมไง กลัวกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กลัวกรรมที่เราวิปัสสนาญาณเกิดขึ้น เราสร้างปัญญาขึ้นมาต่างหากละ ธรรมอันนี้เป็นธรรมของผู้ที่ปฏิบัติมัน ผู้ที่สร้างมันขึ้นมา ผู้ที่สร้างขึ้นมามันหมุนกลับไปชำระกิเลสของผู้มันใจ “ผู้ใด...” พระไตรปิฎกบอก “ผู้ใด” เลย ไม่บอกใคร “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่กรรม ผู้ใดสร้างปัญญาอันนี้ขึ้นมา”

ให้อ้อนั้นสมมุติทุกคน จะชื่อใดก็ได้แล้วแต่ ผู้มันสมมุติ เห็นไหม ชื่อสมมุติ แต่ “ผู้ใด” คือธาตุขั้น คือสิ่งจะความจริงนั้นที่เกิดมาเป็นคนนั้น เกิดมาเป็นมนุษย์ที่วิปัสสนาเข้ามา “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่กรรม” เห็นไหม ปัญญาที่เกิดขึ้นก็เหมือนกัน ปัญญาที่เกิดขึ้นไม่ใช่ของใครทั้งสิ้น

ธรรมที่ว่าเราเสริมขึ้นมา แต่เราฟังมาจากครูจากอาจารย์ จากพระไตรปิฎกที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานไว้ แต่เราสร้างขึ้นเป็นธรรมอันเดียวกับสมัยครั้งพุทธกาล

ครั้งพุทธกาลก็สมัยนี้เป็นปัญญาอย่างนี้เกิดขึ้น แล้วเราก็สร้างขึ้นมาจากเราเอง เราหมุนขึ้นมาของเราเอง หมุนเข้ามาข้างใน แล้วมันก็ต้องหมุนเข้ามาเป็นธรรมจักร เป็นธรรมจักรเพราะว่าเราสร้างขึ้น เป็นโลกุตตรปัญญา เป็นภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญาหมายถึงว่ามันเกิดขึ้นเดี๋ยวนั้น เป็นปัจจุบันแล้วชำระเดี๋ยวนั้น แล้วเราเป็นคนสร้างขึ้นมา สร้างขึ้นมา จับต้องได้ แล้วรบต่อข้าศึกท่ามกลางหัวใจ ทำไมเราจะไม่รู้จักภาวนามยปัญญา ทำไมเราจะไม่เห็นภาวนามยปัญญา

ผู้ที่จะเห็น ผู้ที่ทำภาวนามยปัญญาเท่านั้นคือผู้ที่ชำระกิเลส ผู้ที่ไม่เคยเห็นภาวนามยปัญญาไฉนมันมีแต่ชื่อว่า ภ. ลำภา ว. แหวน...นั่นนะ ภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญาเท่านั้นไง แต่ตามความเป็นจริงยังไม่เกิดขึ้น ถ้าตามความเป็นจริงเกิดขึ้นตามความเป็นจริงมันต้องชำระกิเลสได้ตามความเป็นจริง

มรรคยังเป็นสมบุรณ์ตลอดเวลา มรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มรรค ๘ นี้ยังสมบุรณ์ตลอดเวลา ความเป็นจริงยังสมบุรณ์อยู่ตลอดเวลา ทุกข์นี้ยังสมบุรณ์อยู่ในหัวใจของคน ทุกข์นี้ยังเป็นสรบักเสี้ยนหนามอยู่ในกลางหัวใจของมนุษย์ ธรรมโอสถขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องแก้ไขทุกข์นั้น ได้ทั้งหมด ต้องแก้ไขทุกข์ทั้งหมด

เพราะทุกข์นี้เป็นอริยสัจ ธรรมจักรนี้เป็นข้าศึก ข้าศึกกับการกำจัดทุกข์อยู่ตลอดเวลา ทุกๆ วินาทีไป เพียงแต่เราเข้าไม่ถึง เราไม่สามารถสร้างขึ้นได้ เราไม่สามารถทำได้ เราสิ เห็นไหม นี่เรา พอเรากิเลสอ้วนๆ มันก็เกิดขึ้น แต่เราสร้างขึ้นไปก็ต้องสร้างเราขึ้นไป เราเป็นผู้สร้างขึ้นไป

สร้างขึ้นไปจนมันมีอำนาจพอกับกิเลสที่เป็นเจ้าวัฏจักร เห็นไหม อำนาจพอกัน อำนาจเราสร้างภาวนาขึ้นมา สร้างภาวนามยปัญญาขึ้นมาจนเสมอกัน พอเสมอกัน มันยันกันได้ เราก็เบาลง เยอะ งานใหม่ๆ งานการสร้าง การวางพื้นฐานเป็นงานที่ยากมาก แต่พอมันหมุนไปๆ จากจับได้อันนั้นก็ป็นงานอันมหาศาลอยู่แล้ว งานวิปัสสนาจนมันทันกันนะ จนอารมณ์นี้หมุนไปไม่ได้ ฟังสิ! จนอารมณ์นี้หมุนไปไม่ได้ มันปล่อยๆ มันปล่อยนั่นคือว่ามันทันกันแล้ว จากเดินด้อยๆ นะ กิเลส นำหน้าจูงจูงเราไปด้อยๆ เราสร้างปัญญาขึ้นมาจนเท่าทันกัน พอจนเท่าทันกันมันก็สู้ไปเรื่อย ต้องคราดต้องไถ ต้องทำซ้ำไปตลอด

เพราะแก่นของกิเลส แก่นของกิเลส ฟังสิ! “แก่นของกิเลส” ใจนี้เป็นนามธรรม กิเลสก็เป็นนามธรรม มันมาด้วยกัน เห็นไหม นามธรรมคือหัวใจ มันถึงว่าเป็นนามธรรมแล้วมันอยู่ในเนื้อเดียวกัน มันถึงเป็นแก่น มันเหนียวแน่น มันอยู่ด้วยกัน มันเป็นเนื้อเดียวกัน มันเป็นภวาสวะ ภพ ภวาสวะ เห็นไหม ภพที่รอบรับ ที่ว่าดูคลื่อนทุกอย่างเข้ามาเป็นภพ เป็นภวาสวะ ภพของมนุษย์ ภพของเทวดา ภพของพรหม จะภพใดก็แล้วแต่ ไม่สำคัญเท่ากับภพนี้

ทำลายภพ ภวาสวะทั้งจบแล้ว ภพอื่นๆ ไม่ได้ เพราะภพคือโลกที่การเกิดนี้ มีฐานอันนี้มันถึงเข้ากันได้ใจ ใจนี้ไปปฏิสนธิในท้องต่างหาก มันถึงเกิดเป็นมนุษย์ แผ่นดินคือแผ่นดินอยู่อย่างนั้น เราเกิดหรือไม่เกิดมันมีอยู่แล้ว ภพข้างนอกถึงไม่สำคัญเท่ากับภพกลางหัวใจ ภวาสวะคือฐานของใจนี้ ภวาสวะ ภวาสวะคือภพของใจ ทำลายที่ตัวดูเข้ามา ตัวดูสิ่งต่างๆ เข้ามาสะสมไว้ที่ใจ บุญกุศลก็ดูเข้ามาสะสมไว้ที่นี้ ตายไปเกิดเป็นเทวดา เพราะภพตัวนี้มันมีบุญกุศลมันขับเคลื่อนไป

ถ้าตัวดูนี้ดูแต่กรรมเข้ามา เวลาตายไปเกิดในนรก เพราะดูแต่สิ่งหนักๆ หนักๆ เข้ามา มันถึงตกลงดำ แล้วเราทำลายตรงนี้ จากปัญญาที่หมุนตามเข้าไป หมุนตามกันเข้าไปนั่นนะ จากการทันกันแล้ว พอเริ่มทันกันมันก็จะเริ่มออกลำหน้า ฟัง! พอภาวนามยปัญญาออกลำหน้าไป ออกลำหน้ากิเลสไปแล้วนะ หมุนไปเรื่อย มันต้องย้อนกลับมาพันกิเลสชาติ ธรรมจักรหมุนไปแล้ว

นี่เกิดจากราวิปัสสนาญาณขึ้นมาเป็นภาวนามยปัญญา เราสร้างขึ้น เราเป็นผู้รับรู้ แล้วมันขาดลงต่อหน้านะ เห็นชัดๆ ขณะจิตที่แปรสภาพไป ทุกข์นี้โดนทำลายทั้งหมด ทุกข์ หัวใจเราโดนทำลายทั้งหมด สิ่งที่เป็นตัวดูคลื่อนทุกๆ อย่างมาไว้ที่ภพนี้โดนทำลายทั้งหมด มันก็ต้องว่างหมดสติ ปล่อยวางทั้งหมด นี่ภาวนามยปัญญาถึงทำลายกิเลสทั้งหมดในภวาสวะนั้น

ถ้าภวาสวะนั้นตัวดูไม่มี มันเป็นแต่ความว่างทั้งหมด แล้วมันจะไปเข้ากับภพใดได้ ใน ๓ โลกธาตุนี้ ในกามภพ ในรูปภพ ในอรุภพ มันเป็นที่รองรับภพจากใจของเราใจ รองรับจากภวาสวะนี้เข้าไปเสวยภพไหนในบุญกุศลขับเคลื่อนไปไหน เราทำลายตรงนี้ทั้งหมด ทำลายความเป็นหนี้ทั้งหมด ทำลายสื่อที่จะเข้ากับภพต่างๆ ทั้งหมด ทำลายสื่อต่างๆ เข้ากับภพ ฟังสิ! ๓ โลกธาตุนี้ ภพนี้มันดึงดูเข้าไป เราทำลายภพนี้ทั้งหมดเลย

พอทำลายหมดแล้วอะไรมันจะดูดเข้าไป มันไม่มี ๓ โลกธาตุดูดภพเราเข้าไปได้ เราก็ไม่สามารถดูดภพนั้นเข้ามาได้ มันแยกออกจากกัน มันถึงนิพพานเป็นหนึ่งใจ ออกไปจาก ๓ โลกธาตุ ฟันออกไปเลย ฟันออกไปจากภวานามยปัญญา

ภวานามยปัญญาอยู่ในพระไตรปิฎกใจ ปัญญา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เราต้องสร้างขึ้นมาจากเราก่อน เราต้องสร้างขึ้น เราไม่ใช่ว่าเดินตามความคิดเดิม ไม่ใช่เดินตามความคิดของโลกียะใจ โลกียปัญญา คือปัญญาที่เราศึกษาเล่าเรียนมาเพื่อไปประกอบอาชีพนี้ เป็นวิชาชีพ วิชาชีพที่จะดำรงชีวิตอยู่ในภพในเมืองมนุษย์ กับภวานามยปัญญา โลกุตตรปัญญามันเป็นวิชากำจัดกิเลส มันเป็นวิชาฆ่ากิเลส มันเป็นวิชาที่ทำลายหัวใจ ทำลายภวาสวะทั้งหมด มันเหนือวิชาชีพใดๆ ทั้งสิ้น

วิชาชีพมีแต่ทำให้กิเลสอ้วน กิเลสในหัวใจ เข้าวัฏจักรนี้อ้วนขึ้นไป ยิ่งประกอบอาชีพสมความปรารถนาของตน ถึงสมความคาดหมายของตน กิเลสยิ่งอ้วนเข้าไปใหญ่เลย มันยึด มันยึดมันยึดหมาย ยึดมันถือมัน แต่สมบัตินี้เป็นสมบัติของโลกใจ เรามาครองชั่วชีวิตเราเท่านั้น เราไปแล้ว สมบัตินี้ก็ตกไว้ที่โลกนี้ เราเอาไปไม่ได้เลย เราเอาไปไม่ได้แม้แต่ชิ้นเดียว ถ้าเราไม่ได้สละออก เห็นไหม นี่วิชาชีพ

แต่วิชาฆ่ากิเลส ใ้อฆ่าที่ยึดๆ อยู่แน่นละ ใ้อฆ่าที่ยึดๆ สมบัติของเรานั้นละ ฆ่าทุกๆ อย่างที่มันไปหมายไว้นะ จนไม่มีตัวดูดยึดใดๆ ทั้งสิ้นเลย นี่คือนิพพาน โลกุตตรปัญญา มันเหนือโลกเหนือสังสารเหนือทุกอย่างเหนือจนฟันออกไปจากกิเลสได้ทั้งหมดเลย

สร้างขึ้นมาจากพวกผู้ที่เดินต้อๆ คำต้อยนี้แหละ สร้างขึ้นมาจากคนที่ไม่รู้ เป็นตาบอดคลำข้างนี้แหละ ตาบอดคลำข้างคลำไปเรื่อยๆ ว่าไม่รู้เหนือรู้ได้นี้แหละ สามารถสร้างได้เพราะมีหัวใจ หัวใจนี่เป็นที่รองรับ เป็นภาชนะใส่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น แผ่นกระดาษที่พิมพ์หนังสือนี้เป็อนแต่หมึกเท่านั้น เป็นแผนที่ให้เราอ่าน ให้เรามีความรู้สึกเข้ามาถึงใจเรา

ใจดวงนี้ลึมรสของความรู้สึก ลึมรสของธรรม ลึมรสของการประพฤติปฏิบัติ ลึมรสของการปล่อยวาง ลึมรสถึงวิมุตตีสุข เห็นไหม ใจเท่านั้นที่จะรองรับความเป็นจริงของธรรมะ แผ่นกระดาษพิมพ์แต่ตัวอักษรไว้เท่านั้นให้เราอ่าน ฉะนั้นธรรมจริงๆ มันถึงอยู่ที่หัวใจ หัวใจของผู้ที่ปฏิบัตินี้ ถึงจะเข้าถึงธรรมได้ใจ

เรามีหัวใจ จากคนที่ว่าตาบอดคลำช้าง มีต่า บอด่า นี้แหละ แต่ถ้าไม่มีความประมาท มีความจงใจในการประพฤติปฏิบัติ มีความจงใจเชื่อในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องพ้นได้สักวันหนึ่ง พ้นจากที่ว่าเรามีความมูมานะ เราก้าวเดินของเราขึ้นไป เราจะพ้นจากกิเลสได้ เพราะเรามีหัวใจ เราได้เกิดเป็นมนุษย์ ได้เกิดเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเดินตามครูอาจารย์ไปไง เดินตามครูบาอาจารย์ไปด้วยความมุ่งมั่นมูมานะ ต้องถึงหลักชัยเข้าวันใดวันหนึ่งแน่นอน เอวัง

เพิ่มเติมท้ายกัณฑ์

ว่าปัญญาธรรม ธรรมนะ เขาว่า ธรรมคือธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในเอโก ธมฺโม ธรรมอันนั้นตะหาก ที่ว่าธรรม ธรรมอย่างไร? มันสมมุติไป แล้วทุกอย่างโลกนี้เป็นสมมุติหมด โลกียะนี้เป็นสมมุติ วิทยาศาสตร์ก็เป็นสมมุติ สมมุติในโลก ความเป็นไปของโลก วิทยาศาสตร์ก็เป็นสมมุติเพราะอะไร วิทยาศาสตร์พิสูจน์ได้ตามความเป็นจริง แต่มันไม่คงที่ไง มันแปรสภาพตลอด ถึงว่าเป็นสมมุติ สมมุติปัญญาสมมุติ ความคิดของเราจริงหมด จริงในปัจจุบันนี้ แต่ของไม่คงที่ มันแปรสภาพตลอด ถึงว่าเป็นสมมุติ

“บัญญัติ” พระพุทธเจ้าถึงว่า พอตรัสรู้ธรรมแล้วถึงบัญญัติออกมา บัญญัติเพื่อจะให้มันแคบเข้ามา เอาสมมุติแคบเข้ามาไง อย่างเช่นความคิดต่างๆ เขาบอกว่าเป็นสังขาร ความสังขาร ความปรุง ความแต่งไข่มุม เห็นไหม อย่างการจำ อย่างความทุกข์เจ็บปวดทั้งหมดก็เป็นเวทนา นี่บัญญัติ บัญญัตินี้ก็สมมุติ เพราะสมมุติขึ้นมาให้สื่อกัน บัญญัติก็เป็นสมมุติ แต่พอเรา...สมมุติ กับบัญญัติมันถึงต่อกัน บัญญัตินี้ก็เหมือนพระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม “ศีล สมาธิ ปัญญา” นี่เป็นธรรม ธรรมอันนี้มันก็เป็นธรรมในบัญญัติไง มันก็เป็นสมมุติ

ที่นี้สมมุติกับสมมุติมันเข้ากันได้ไง อย่างเช่น เราเป็น ที่ว่าเราอยู่ในสมมุติ แล้วเราศึกษาเป็นบัญญัติ เราก็อยกขึ้นมา คือว่าจากซ้ายมาตรงกลาง “ธรรม” ธรรมของพระพุทธเจ้ามันหลุดออกไปจากสมมุติบัญญัติทั้งหมด เป็นวิมุตติ แต่วิมุตตินี้มันอาศัยบัญญัติไง อาศัยบัญญัติคือธรรมที่บัญญัติไว้ คือกิริยาของธรรม คือเหตุที่จะเข้าไปหาธรรม มันถึงยังไม่ใช่ธรรมจริงใจ ถึงเป็นบัญญัติก็เป็นสมมุติ

ถึงว่าเป็น สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา สิ่งคำสอนต่างๆ มันเป็นรถ เป็นเรือ จะส่งเราขึ้นไปสู่วิมุตติธรรม ธรรมอันนั้นถึงไม่แปรสภาพ ถึงเป็นธรรมแท้ใจ ธรรมนี้ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ธรรมคือศาสนาธรรม พระพุทธเจ้าเป็นพระพุทธเจ้าได้เพราะตรัสรู้ธรรม ธรรมนี้เป็นเหมือนกับยาชำระโรค เป็นธรรมโอสถ ทำลายกิเลสทั้งหมดเลย นี่ธรรมอันนั้นถึงว่าธรรมแท้ๆ คือธรรมอันนั้น

แต่ที่ว่าเป็นคำสอนอยู่นี้ก็เป็นธรรม แต่เป็นสมมุติ เป็นกิริยาของธรรม เป็นที่มันทำปฏิกริยากันใจ เป็นสิ่งที่จะทำปฏิกริยากันแล้วส่งให้ใจนี้เข้าไปถึงธรรม ก็ต้องอาศัยตรงนี้มา อาศัยธรรม ธรรมที่ว่าเป็นกิริยานี้เป็นสมมุติอยู่ ถึงว่าเป็นสัพเพ ธมฺมา อนตฺตา เพราะไม่คงที่เหมือนกับสมมุตินี้แหละ

สมมุตินี้มีจริงนะ วิทยาศาสตร์นี้มีจริง แต่วิทยาศาสตร์อันไหนรู้ใหม่ อย่างยิ่งจรวดไปในอวกาศ ถึงหมดแรงขับเคลื่อนก็ต้องกลับมา นี่จริง จริงแต่จริงแป๊บเดียว จริงที่ขับเคลื่อนออกไปหมดแรงขับเคลื่อนไปอยู่ในนั้น มันอยู่ในอวกาศมันก็เป็นขยะอวกาศไป มันก็ลอยไปตามยถากรรม มันไม่คงที่เห็นไหม นี่วิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์ก็เป็นสมมุติ บัญญัติก็ยังเป็นสมมุติอยู่ ปัญญานี้ก็ยังเป็นสมมุติอยู่ ถึงเอาเกลือจิ้มเกลือใจ ปัญญานี้เป็นสมมุติอยู่ แต่ถ้ามีสมาธิเข้ามาตัดความดิ่งคูด ตัดความเป็นของเราเป็นอะไรนี้ เพราะเป็นสมมุติเหมือนกัน แต่สมมุติต้องเกลือจิ้มเกลือสิ ต้องสิ่งที่ปัญญาเป็นโลกนี้ แล้วพิจารณาไปๆ จนเป็นสมาธิ แล้วก็เบี่ยงออก พอสมาธิเป็นกลาง เข้ามาเป็นกลาง จากสมมุติมาเป็นบัญญัติ จากธรรมมาก็มาเป็นบัญญัติ จากธรรมแท้ๆ มาเป็นบัญญัติ พอบัญญัติมาเรเริ่มมีวิปัสสนาวิปัสสนากันอยู่ ทำความเพียรกันอยู่เพื่อจะส่งขบขันใจให้เป็นธรรมแท้ ให้เป็นวิมุตติไปใจ นั่นคือศาสนธรรม

พระพุทธเจ้ายังกราบธรรมอันนั้น พุทธเจ้ายังกราบธรรมที่ท่านตรัสรู้นะ พระพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทฺธัตถะ เพราะตรัสรู้ธรรมถึงเป็นพระพุทธเจ้า เป็นรัตนะ ๒ มีพระพุทธเจ้า กับมีพระธรรม พระอัญญาโกณฑัญญะฟังธรรมของพระพุทธเจ้า ฟังธรรมที่เป็นบัญญัติ เป็นกิริยาของธรรม ธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนมานี้ ไม่ให้อัตถกิลมถานุโยค ไม่ให้ไปกามสุขัลลิกานุโยค ให้มัชฌิมาปฏิปทา เข้ามาตรงกลาง ตรงกลางแล้วหลุดออกไป

พระอัญญาโกณฑัญญะรู้ธรรม “สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับเป็นธรรมดา” รู้ธรรม ถึงเกิดพระสงฆ์องค์แรกของโลก พระสงฆ์องค์แรก...(เทพสิ้นสุดเพียงเท่านั้น)